

del temple», id. (vol. inèdit preparat per Harrison, fº 100v2.13). «Dix Tirant —Traeu-me prestament d'ací—. Los dos lo prengueren en braços e tragueren-lo de l'ort, e tancaren la porta, e portaren-lo prop de la sua posada, e posaren-lo dejús un *porxe* que-y havia. 5 —Yo sent dolor que jamés sentí —dix Tirant ---», JoMartorell (Ag. III, 90.18). Fins hi ha un moment, quan la llengua oscil·lava entre *homes/hòmens*, que els conservadors ultracorregiren amb un fals plural en *-ens*: «Los regidós de la terra ferren, entorn de la bassa, cinc *pòrchens*, en los quals stiguessen los malalts: en lo hu los lebrosos; en l'altre, febreros --- Així, aquells *pòrchens* eren plens de malalts», StVicentF (Quar., 74.27). V. encara dos exs. més de *porche* en el vocab. de StVicentF per la Schib.

I tanmateix la variant en *-o* anava fent camí pertot, de manera que encara que el lexicògraf gironí OPou solia cedir a la censura dels seus editors i patrons de la capital valenciana, el que trobem en la seva obra és «la histància de dites finestres o *porxada*: tectum --- 20 tarrat cubert o *porxo*: pergula», «lo *porxo* per entrar les garbes quant plou», *ThPu.*, 333, 86; el mot, en efecte, ja havia entrat en la tradició lexicogràfica, i en aquesta forma: «*porxo* o cubert per passejar: porticus; *porxo* soterrà: cryptoporticus», Busa-N. 1507 (E-III-6.57, adaptant les equivalències del Nebrixa II-cast., «portal para passear» i «portal soterràñio», mentre que Busa-N. tradueix el seu *portal* per «vestibulus, atrium, aula»).

El fet és que fins avui *pòrçe* és la forma que sentim 30 d'una manera general en terra valenciana, si bé el sentit, com a la resta del domini, va des del llatí clàssic de 'espai columnat, porticat' fins al de dependència rústica oberta lateralment: els *pòrçes* de la Plaça, dins la vila de Lluçena, 1961; la Casa de l'Auelo Grangero tenia *pòrçe* que s'hi feia mercat, a Picassent; l'ús per a menesters agrícoles no depèn forçosament ni del fet de ser dins o fora del casc poblat ni d'una estructura en longitud porticada: el Camí del *pòrçe* molt conegut cap al baix Palància me l'anomenaren així tant a Morvedre com a Canet de Berenguer; a Onda m'esmentaren uns *pòrçes* d'ús agrícola, encara que dins la vila (1961); a Alcanalí el *pòrçe*, que és dins el poble (1963). «Aquell *porçèet* ---» em deien a l'Énova, i aquest em consta que era al mig del camp, on amb 45 aqueix diminutiu em signaven des de lluny una caseta, 1962. Altrament en terres valencianes, sobretot cap al Migjorn, la influència de la consonant palatal ha mutat en bastants llocs la *-ç* en *-i*: els *pòrçis* a la Vall d'Uixó crec que són una *porxada* de la Plaça de la vila, 1961; dins la població de Montaverner tenen vell renom l'Hostal i «els *pòrçis* de l'Hostal»; Carrer del *pòrçi* a Lutxent; i més enllà ho trobava amb el plural 50 analògic i en ambient rural: el *pòrçi* lluny del poble a Moixent; «--- el *pòrçi* de Sant Vicent. —? —Ho diuen perquè hi ha tres *pòrçins*» Montesa; *Es Pòrçins* finca rústica en el terme d'Alacant, 1963.

En els altres dominis dialectals hi ha pertot la forma en *-o*. En el Rosselló, és sobretot amb el sentit primitiu, ciutadà. *El pòrðu* és un portal del poble de 60

Cànoes; Carrer *del pòrðu* dins el nucli urbà de Montesquiu d'Albera; *pòrðu* d'En Carrera, a la plaça del poble de Terrats; a Vilamulaca *el pòrðu* corredor cobert i emparedat que uneix dues cases per damunt d'un carrer; *el pòrðu* camps delà de la Tet, dins el terme de Marquixanes, que ja és de Conflent, 1959-60.

A Cerdanya i en general a l'Alta Catalunya, no manquen, ben cert, les belles places voltades de *pòrðus*, com els magnífics exemplars de Santa Pau, i de la república mercantil operant des de la plaça de Cruïlles, sense parlar dels renomats d'Olot, Girona, Figueres...

No menys típic l'ús de *porxo* per als edículs rurals d'ús agro-pequari: en soledats glaçades eren refugi, al centre de llurs ribeteres respectives, per a homes i armenteria, el *Porxo* d'Ovella, el de Saltèguer, el de Sagramorta, a l'obaga vall d'Alp-Molina. Ja comença a la més Alta Cerdanya: a Sallagosa, el pare del poeta i novel·lista Antoni («Pere J. Cerdà») m'explicava en el seu Mas, que el *pòrðu* que ells, els Cayrols, havien fet a la «Closa del Sircan» era el principi de llur hisenda, i comentava «ací diem pas una borda: un *pòrðu* és com una borda gran»; per alt de Palau m'ensenyaven amb el nom de *pòrðu* un corral tancat «que hi tenim vaques a la *tardorada*», 1959; també pot ser tota una casa adjacent a una masia, emprada per guardar-hi farfatges: «al costat de cal Serres hi ha el *pòrðu* per (a) la palla», Bellver (Cerdanya avall, 1935).

Així enllà del Cadí, amb la mateixa forma en *-u*, fins a la gran espina dorsal que parteix els dos aiguavessos i els dos dialectes: en la gran cubeta de Gósol em parlaven molt de *pòrðus* per al que a Terra Baixa m'haurien dit 'pallisses'. Pel Cardener: a La Coma, indiferentment un *pòrðu* o un *pàlç*, distingit d'altres menes de *borda*, i *Els Porxos* s'ha tornat nom propi d'una masia en la vallada de Pratfontiu, 1959; a Riner *el pòrðu*, és tot un edifici, si bé anex al mas de La Cirosa (de miraculosa memòria), i faldegem el Serrat del *Porxo de Vilanrosa* amb el pacient monjo del Miracle que em duia a cavall cap a ombroses barrancades (1964). També vora Prats de Lluçanès deixem vora el camí un *purçòt* al costat de cal Butxaca (1935). Altrament, cf. BDC xx, 176, 141.

A les Illes, on regna pertot la forma en *-o*, també tenim el mot com a nom d'una estança o d'una construcció a part, i d'ús agrícola. N'hi ha molts en el terme de Lluç: *es pòrðu* des Pinà(r), *Es Porxo* des Porcs, i alguns deuen ser ben antics, com *Es Porxo Esbucat* que ja no es veu gaire, a uns 700 alt., però se n'albiren parets en els pendents del Puig Major, *es Porxo* de Mortitxet, més d'un km. lluny de la possessió d'aquest nom, abans dependent del lloc mossàrab de Mortitx (MŪRTIŠ) 'Entre Murtes' (m. Mascaró 5B1, 5I1, 4D9, 1I7); *Es Pòrðu* des Vent, a la costa tramuntanenca de Deià, i arran del poble ja es troba *Es Porxo*, petit edifici, que ha de ser més que un «corral amb porxadeta» perquè ja es troba a la sortida del caseriu. Però s'explica el trasllat de sentit pels fets de l'illa mateixa: perquè, encara que als afores de Ciutat *es Pòrðu* s'hagi tornat el nom propi d'una casa rústica («*es házəs*»)